

Cuộc đua Nga-Mỹ tranh giành ở Trung Á có xu hướng gia tăng khi Nga đang trở lại khu vực một cách nhanh chóng với các dự án lớn về quân sự và kinh tế, trong khi Mỹ sẵn sàng chấp nhận rủi ro để đạt các mục tiêu quan trọng tại đây.

“Báo *Pravda*” (Nga) ngày 24/9 đăng bài của tác giả Anton Barbashin – nhà nghiên cứu chính trị thuộc Trung tâm thăm dò khu vực Xibêri “Hiện đại hoá”, bình luận về mục đích chuyển thăm Cộng hòa Xetan của Tổng thống Nga Vladimir Putin vừa qua và sự tranh giành ảnh hưởng giữa Nga và Mỹ ở khu vực Trung Á như sau:

Ngày 20/9 Tổng thống Putin đã tới thăm Cộng hòa Xetan. Trong chuyến thăm này, Nga và Cộng hòa Xetan đã ký Hiệp định về gia hạn thời gian hiện diện của căn cứ quân sự của Nga và thỏa thuận về việc xây dựng nhà máy thủy điện trên lãnh thổ Cộng hòa Xetan. Sau một thời gian không xác định, Biskich đang trở lại quan hệ đối

tác nhân định với Nga.

Cơ sở gặt hái xác định là định minh địa chính trị với Nga, có nghĩa là các vị trí của M - đầu tư quan trọng hai trong khu vực - bị suy giảm. Tuy nhiên hợp báo với Tổng thống Putin, Tổng thống Cơ sở gặt hái Almazbek Atambayev mới lên nắm quyền định rằng các cơ không quân Manas của M sẽ chấm dứt sự tồn tại vào năm 2014. Còn năm 2017 thành phố Osh, một cơ quan quân sự mới của Nga - Cơ sở gặt hái sẽ được mở ra với thời hạn ít nhất là 15 năm. Các cơ quan quân sự mới sẽ bổ sung cho sự hiện diện vốn đã rất lớn trong các quân đội Nga trên lãnh thổ Cơ sở gặt hái, các thành phần là - bổ sung cho các cơ không quân Kant, các cơ thành phần nghiên cứu khí công tàu ngầm ở khu vực Issyk-Kul, đầu mối liên lạc số 338 của Hải quân (trạm Prometheus) và trạm đo địa chấn hoạt động cùng với các đơn vị tên lửa chiến lược.

Nga từng công nhận sự hiện diện của mình không chỉ với các cơ quan quân sự, mà cả với các cơ sở kinh tế, các thành phần là xây dựng Nhà máy thủy điện Kambarata-1 (với sự tham gia của Công ty điện của Nga "Inter RAO") và xây dựng đập thủy điện Naryn của Nhà máy thủy điện (với sự tham gia của Công ty điện lực "RusHydro" của Nga), có thể cùng xây dựng lại Nhà máy nhiệt điện Biskich - 1. Những công trình này sẽ cho phép Cơ sở gặt hái không chỉ đáp ứng nhu cầu năng lượng của mình, mà còn có thể xuất khẩu. Trên vùng xây dựng thành công đập thủy điện Naryn của Nhà máy thủy điện có thể sẽ đưa Nga tham gia thị trường xuất khẩu năng lượng vượt ra ngoài giới hạn khu vực Trung Á - đi qua Pakistan và Afganistan đến tận Ấn Độ.

Còn nếu tham gia các dự án ở Cơ sở gặt hái làm tăng khả năng Nga có thể tham gia việc xây dựng Nhà máy thủy điện Rogun ở Tátgikistan, thì về nguyên tắc, Mátxcơva sẽ thay đổi bản đồ năng lượng của khu vực. Thoạt đầu tiên mới đây với việc gia hạn sự hiện diện của Các cơ quan quân sự 201 trên lãnh thổ Cơ sở gặt hái thêm 20-30 năm nữa là tiền đề cho quyết định quan trọng trong vốn dĩ Nga tham gia "Dự án thế kỷ".

Như vậy, chính sách của Nga tại Trung Á đang dần phát triển. Hiện nay sẽ kết hợp các giới pháp kinh tế với các thành phần thu quân sự thì hiện rõ ràng sự tăng cường hiện diện của Nga ở Trung Á. Những dự án Mátxcơva - Biskich - Usanbe đã hiện lên rõ ràng.

Mô hình này với sự bu các Oasinhtin phải phân định và tìm những cách thức mới để thúc đẩy hiện mục tiêu chiến lược của mình. Mũi Trung Á để hợp tác với vốn dĩ chuyên

hàng hoá khi rút quân khỏi Ápganixtan, còn sau năm 2014 - giám sát sự phát triển của kinh tế và xã hội trong tương lai. Đáng chú ý, nhu cầu tăng lên đối với việc theo dõi các hoạt động của Trung Quốc trong khu vực đòi hỏi Oasinhtan phải duy trì sự hiện diện quân sự trong các vùng lân cận khu vực Trung Á. Hơn nữa, nhà chính sách của M trong 50 năm trở lại đây cho thấy Oasinhtan rất không muốn rút quân khỏi những nơi mà binh lính M đã tới. Vì lý do này, sự "thụt lùi" trong vấn đề của Manas đòi hỏi một "trên phớt thù" tại một góc khác của khu vực Trung Á. Thực chất, đối với M, đối tác duy nhất còn lại là Uđbêkixtan - đất nước thụt lùi trong việc thực hiện các dự án xây dựng cơ sở hạ tầng với sự tham gia của Nga và các nước láng giềng. Hơn nữa, thời gian gần đây các mối quan hệ giữa Nga và Uđbêkixtan xấu đi nhanh chóng. Một dấu hiệu rõ ràng về tình hình ngày càng xấu đi trong quan hệ giữa Mátxcôva và Tasken là việc tháng 6/2012, Uđbêkixtan rút ra khỏi Tổ chức Hợp tác an ninh tập thể (ODKB), và những khó khăn mà các doanh nghiệp của Nga và một số người dân nói tiếng Nga sống ở nước này gặp phải. Những ví dụ về sự gia tăng căng thẳng tập trung phía Tasken là một loạt các hành động chống lại một bộ phận công dân Nga và việc Công ty liên lập di động của Nga tạm ngừng hoạt động trong 3 tháng.

Oasinhtan đình đàm phán với Tasken ngay sau khi bị Nga và Cờngxtan có ý định ký hiệp định về các căn cứ quân sự ở Cờngxtan. Chính khi đó, ông Robert Blake, người phụ trách các vấn đề về hợp tác và phát triển ở Trung Á thuộc Bộ Ngoại giao M, vẫn lên kế hoạch đi một tour tập thể tới các nước khu vực Trung Á, đã hủy chuyến thăm của mình tới Almaty (Cờngxtan) và Biskôch mà không tuyên bố lý do và chuyển chuyển công du tới Tasken. Rõ ràng, chế độ của cuộc trao đổi là khi những triển khai căn cứ quân sự của M trên lãnh thổ Uđbêkixtan, mức độ Oasinhtan chính thức bác bỏ tuyên bố này.

Thực không may cho Oasinhtan, theo sáng kiến của Tổng thống Karimov, ngày 30/8 dự luật cấm triển khai các căn cứ quân sự của nước ngoài trên lãnh thổ Uđbêkixtan, đã được thông qua. Những tham khảo kinh nghiệm của Cờngxtan (năm 2009 cơ sở quân sự Manas ở nước này được đổi tên thành trung tâm vận chuyển quốc gia), không lo ngại rằng Tasken sẽ tìm được lý lẽ hợp pháp để có thể thành lập căn cứ quân sự của M. Việc tiếp tục xây dựng Nhà máy thu gom điện có thể sẽ làm trầm trọng thêm quan hệ với cả Cờngxtan và Tasken và đẩy Tổng thống Karimov vào vòng tay của M.

Rõ ràng là Nga đang trở lại Trung Á - và trở lại một cách nhanh chóng với các dự án lớn và mục tiêu rõ ràng. Dự án Liên minh Á-Âu đã được tuyên bố sẽ không thể thực hiện được nếu không có sự tham gia tích cực của các nước trong khu vực, hơn nữa Cờngxtan đã bày tỏ mong muốn là một bộ phận của Liên minh thu gom. Tuy

nhiên, lợi ích của Nga không chỉ là sự phát triển kinh tế và thúc đẩy các dự án liên kết. Trong điều kiện kinh tế Hời giáo hoá ngày càng tăng trong khu vực và quân đội NATO sắp rút khỏi đây, thì đối với Nga, các nhiệm vụ ưu tiên là an ninh và ngăn chặn ảnh hưởng của các nhà Hời giáo cực đoan ở biên giới phía Nam nước mình.

Đối với Mỹ, Trung Á là khu vực quan trọng không kém, và để đạt được mục tiêu của mình, Oasinhtơn sẵn sàng chấp nhận các rủi ro. Rủi ro chính là ở việc lôi kéo chế độ của Tổng thống Karimov, người nhận thấy Trung Á là khu vực lợi ích của mình và hiện tuyên bố sẽ đe dọa của chiến tranh. Thời gian sẽ cho thấy liệu Oasinhtơn có thoải thuôn được với Tasken mà không gây ra xung đột giữa các nước trong khu vực hay không và liệu Mátxcơva có thể trở thành người sáng tạo và trung gian trong việc giới quyết các vấn đề của các dân tộc ở Trung Á hay không?

Anton Barbashin – nhà nghiên cứu chính trị thuộc Trung tâm thăm dò khu vực Xibêri “Hiện đại hoá”

Theo [Báo Nhân Dân \(Nga\)](#)

Thúy Bình (gt)